

Цепенда Михайло Володимирович,
кандидат географічних наук, доцент

Цепенда Микола Михайлович,
кандидат географічних наук, доцент

Цепенда Наталія Романівна

Чернівецький національний університет імені Юрія
Федьковича, м. Чернівці, Україна,
e-mail: my.tsependa@chnu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія
Федьковича, м. Чернівці, Україна, e-mail: kotsyk@ukr.net

Чернівецький кооперативний економіко-правовий коледж, м.
Чернівці, Україна, e-mail: nt89@ukr.net

СУТНІСТЬ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Мета дослідження – виокремити серед напрямів сучасного використання водних ресурсів туристично-рекреаційне водокористування; описати його специфіку та проблеми державного обліку.

Методика. У дослідженні використано загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, системний аналіз.

Результати. Описано роль та зростаюче значення водних ресурсів у розвитку туризму та рекреації; розкрито місце туристично-рекреаційного водокористування у водному господарстві; проаналізовано законодавчо-нормативні основи обліку туристично-рекреаційного водокористування в Україні; окреслено найбільш суттєві проблеми процесу об'єктивної оцінки обсягів використання водних ресурсів у галузі туризму та рекреації.

Наукова новизна. Запропоновано до наукового вжитку категорію "туристично-рекреаційне водокористування"; проаналізовано специфіку його обліку в Україні на засадах збалансованого розвитку та економії водних ресурсів.

Практична значимість. Оптимізація обліку туристично-рекреаційного водокористування дасть можливість раціоналізувати споживання водних ресурсів у сфері туристичної та рекреаційної діяльності.

Ключові слова: водні ресурси, туристично-рекреаційне водокористування, туристично-рекреаційне користування водними об'єктами, облік водокористування.

УДК 338.485:628.17](477)

Цепенда Михаил Владимирович,
кандидат географических наук, доцент

Цепенда Николай Михайлович,
кандидат географических наук, доцент

Цепенда Наталья Романовна

Черновицкий национальный университет имени Юрия
Федьковича, г. Черновцы, Украина,
e-mail: my.tsependa@chnu.edu.ua

Черновицкий национальный университет имени Юрия
Федьковича, г. Черновцы, Украина, e-mail: kotsyk@ukr.net

Черновицкий кооперативный экономико-правовой колледж,
г. Черновцы, Украина, e-mail: nt89@ukr.net

СУЩНОСТЬ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ, ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ ЕГО УЧЕТА В УКРАИНЕ

Цель исследования – выделить среди направлений современного использования водных ресурсов туристско-рекреационное водопользование; описать его специфику и проблемы государственного учета.

Методика. В исследовании использованы общенаучные методы, в частности анализ, синтез, сравнение, обобщение, системный анализ.

Результаты. Описаны роль и растущее значение водных ресурсов в развитии туризма и рекреации; раскрыто место туристско-рекреационного водопользования в водном хозяйстве; проанализированы законодательно-нормативные основы учета туристско-рекреационного водопользования в Украине; обозначены наиболее существенные проблемы процесса объективной оценки объемов использования водных ресурсов в сфере туризма и рекреации.

Научная новизна. Предложено в научный обиход категорию "туристско-рекреационное водопользование", проанализирована специфика его учета в Украине на основе сбалансированного развития и экономии водных ресурсов.

Практическая значимость. Оптимизация учета туристско-рекреационного водопользования позволит рационализировать потребление водных ресурсов в сфере туристической и рекреационной деятельности.

Ключевые слова: водные ресурсы, туристско-рекреационное водопользование, туристско-рекреационное пользование водными объектами, учет водопользования.

Tsependa Mykhaylo Volodymyrovych,
PhD in Geography, Associate Professor
Tsependa Mykola Mykhailovych,
PhD in Geography, Associate Professor
Tsependa Natalia Romanivna

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi,
Ukraine, e-mail: my.tsependa@chnu.edu.ua
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi,
Ukraine, e-mail: kotsyk@ukr.net
Chernivtsi Cooperative Economic and Law College, Chernivtsi,
Ukraine, e-mail: nt89@ukr.net

THE ESSENCE OF TOURIST AND RECREATIONAL WATER USE, PECULIARITIES AND PROBLEMS OF ITS ACCOUNTING IN UKRAINE

The purpose of the study is to distinguish among the directions of modern use of water resources tourist and recreational water use; describe its specifics and problems of public accounting.

Methods. The research used general scientific methods, including analysis, synthesis, comparison, generalization, system analysis.

Results. The role and increasing importance of water resources in tourism and recreation development are described; the place of tourist and recreational water use in the water economy is revealed; legislative and regulatory bases of accounting of tourist and recreational water use in Ukraine are analyzed; the most significant problems of the process of objective estimation of volumes of use of water resources in the field of tourism and recreation are outlined.

Scientific novelty. The category "tourist and recreational water use" is proposed for scientific use; the specifics of its accounting in Ukraine on the basis of sustainable development and economy of water resources are analyzed.

Practical significance. Optimization of the accounting of tourist and recreational water use will make it possible to rationalize the consumption of water resources in the field of tourism and recreational activities.

Keywords: water resources, tourist and recreational water use, tourist and recreational use of water objects, accounting for water use.

Постановка проблеми. Водні ресурси відіграють важливу роль у розвитку туризму та рекреації. Традиційно використання цих ресурсів для туристично- рекреаційних потреб зводиться, в основному, до купання, рибальства і прийняття сонячних ванн на берегах водойм та водотоків, тобто без вилучення води.

Нині спостерігається збільшення обсягів водних ресурсів, що залучаються до сфери туризму та рекреації шляхом їхнього вилучення із водних об'єктів та підземних горизонтів. Ці ресурси – основа водопостачання закладів розміщення, рекреації, турбаз тощо, де вода використовується для санітарно-побутових потреб, приготування їжі, наповнення басейнів, поливу території тощо.

Масштаби відбору вод у багатьох популярних серед туристів DESTINATIONAХ перевищують природні можливості до відновлення водних ресурсів, особливо в аридних регіонах. До того ж, за обсягами використання води туризм та рекреація починають конкурувати із водомісткими галузями, стаючи в багатьох популярних туристичних регіонах домінуючими водоспоживачами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на загострення водогосподарсько-екологічних проблем, водноресурсна проблематика останнім часом перманентно знаходиться у фокусі досліджень фахівців та науковців, що представляють різноманітні галузі та напрями, дотичні до водних ресурсів. Стрімкий розвиток сфери туризму та рекреації обумовлює посилення наукового інтересу до питань раціональної експлуатації та охорони водних ресурсів, які є, безперечно, основою туристично-рекреаційного природокористування.

Теоретичним і прикладним проблемам туристично-рекреаційного водокористування та окремим його аспектам присвячено праці ряду вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема, Андрєєвої І.В., Музиченко О.С., Лавринюк З.В., Ланцової І.В., Новицької С., Уварової Г.Ш., Фоменко Н.В., Gössling S., Hall M., Kline J.D., Peeters P. [1, 5-8, 10-14, 17] та багатьох інших.

Цілі дослідження: описати сутність поняття "туристично-рекреаційне водокористування"; виокремити туристично-рекреаційне водокористування як один із

важливих напрямів сучасного використання водних ресурсів; розкрити особливості та проблеми обліку використаної у рекреації та туризмі води.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до положень Водного кодексу України [2] водокористування – це використання вод (водних об'єктів) для задоволення потреб населення, промисловості, сільського господарства, транспорту та інших галузей господарства, включаючи право на забір води, скидання стічних вод та інші види використання вод (водних об'єктів).

У ст. 58-69 Водного кодексу розкрито основні цільові напрями водокористування, а саме: 1) задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, шляхом централізованого або нецентралізованого водопостачання; 2) водокористування та користування водними об'єктами для лікувальних, курортних і оздоровчих цілей; 3) водокористування та користування водними об'єктами для потреб галузей економіки (сільського і лісового господарства, для промислових і гідроенергетичних потреб, для потреб водного транспорту, для потреб рибного і мисливського господарства, для протипожежних потреб тощо).

Очевидно, що туристично-рекреаційне водокористування за своєю специфікою певною мірою відноситься до кожного із зазначених напрямів.

У Водному кодексі України поняття "водокористування" та "користування водними об'єктами" тісно пов'язані. Однак специфіка туристичної та рекреаційної галузі вимагає уточнення цих понять.

Туризм та рекреація безумовно залежать від наявності доступних до використання запасів прісних вод і є галуззю, що споживає значні обсяги води. Туристам вода потрібна і для безпосереднього споживання, і для задоволення санітарно-побутових потреб. Свіжа вода також необхідна для поливу садів та озеленення території біля готелів і визначних місць; вода залучається у розвиток інфраструктури туризму, у виробництво продуктів харчування і палива тощо.

Перелічені вище напрями використання води у туристичній та рекреаційній галузях передбачають її вилучення із природного обігу на певний час з частковим або повним поверненням (а деколи, і без нього) зі зміненими характеристиками (хімічним складом, температурою тощо). На нашу думку, це і є власне туристично-рекреаційне водокористування або, іншими словами, використання водних ресурсів.

Як відомо, без води у різних агрегатних станах унеможливиться здійснення багатьох видів туризму та рекреації [13]. На поверхневих водних об'єктах, які сьогодні виступають основним джерелом водних ресурсів, здійснюються більшість відомих рекреаційних занять таких як плавання, вітрильний спорт, плавання на байдарках, каное, дайвінг тощо. До того ж більшість DESTINATION завдячують своїй популярності серед туристів наявністю у межах їхніх ландшафтів поверхневих водних об'єктів [13, 14].

Навіть для тих видів туризму, що опосередковано залежать від наявності води (зимові види туризму, агротуризм, екотуризм тощо), зміни у доступності або якості водних ресурсів можуть мати суттєвий негативний вплив.

Експлуатація водних об'єктів для потреб туристів та рекреантів без вилучення водних ресурсів, опосередкована участь водних об'єктів у процесі рекреації та туризму, на нашу думку, повинна трактуватися, відповідно до термінології Водного кодексу, як туристично-рекреаційне користування водними об'єктами.

На нашу думку, принципова різниця між туристично-рекреаційним водокористуванням та туристично-рекреаційним користуванням водними об'єктами полягає у наявності (у першому) і відсутності (у другому) факту вилучення із навколишнього середовища певних обсягів водних ресурсів для задоволення потреб туристичних чи рекреаційних потреб.

За підрахунками [13] на сучасну туристичну індустрію припадає незначна частка (близько 1%) глобального обсягу водокористування. Для порівняння, частка сільського господарства у загальному споживанні води у світі доходить до 70%. Проте, туризм часто є основним споживачем прісної води в тих районах, де вода є дефіцитним ресурсом, або там, де обмежені темпи поповнення водоносних горизонтів, і, відповідно, його внесок у

споживання води може бути досить відчутним. Наприклад, у Барбадосі, на Кіпрі та Мальті на туристичну галузь припадає 7,3% національного водоспоживання, а в прибережних зонах Карибського моря або Середземномор'я туризм, як правило, є домінуючим сектором водокористування. Туризм та рекреація також можуть бути провідним напрямом споживання води на регіональному рівні.

Наведені вище значення стосуються як прямого водопостачання (забезпечення водою кухонь, пралень, санвузлів, басейнів, використання води на зрошення садів тощо), так і непрямого використання води для задоволення різних потреб туристів та рекреантів (функціонування гольф-клубів, саун чи санаторіїв тощо). За оцінками [13] обсяги споживання води коливаються в діапазоні 84-2000 літрів на одного туриста і до 3423 літрів на спальню за день.

На ступінь використання води у сфері туризму та рекреації впливають різні чинники, однак найбільш значущими є гідрологічні та гідрогеологічні умови дестинації та ступінь комфортності закладів розміщення і туристично-рекреаційних підприємств. Зокрема, готелі в регіонах недостатнього зволоження, швидше за все, матимуть зрошувані території та басейни – два найбільш значущих джерела попиту на воду у цьому секторі. До того ж, готелі підвищеної комфортності матимуть нижчий рівень використання води, ніж готелі в курортному стилі, а кемпінги, ймовірно, споживають значно менше води, ніж готелі п'ятизіркового типу [13]. Такі відмінності можуть мати велике значення для регіонального планування та управління водними ресурсами.

Хоча обсяги прямого водокористування є значними, непряме споживання води, пов'язане з туризмом, є ще більшим. Наприклад, на будівництво припадає приблизно 17% світового споживання води, в основному для виробництва цементу, а використання води у виробництві палива доходить до 18 літрів на 1 л бензину. Вода також використовується для термоелектричного охолодження, гідроенергетики, видобутку корисних копалин тощо. В той же час, для перекачування, транспортування, підготовки та опріснення води потрібна енергія, виробництво якої нині на більшості типів електростанцій неможливе без участі води. Таким чином, існують тісні взаємозв'язки між туризмом та іншими галузями економіки в частині використання водних ресурсів.

Значною є роль води у харчуванні туристів та рекреантів, оскільки для його забезпечення потрібні великі обсяги якісних водних ресурсів. Зокрема, при організації відпочинку доступність їжі та сприятливі умови харчування є важливою частиною образу "достатку" сучасного туризму. За таких умов значна кількість свіжих продуктів, що імпортуються з-за кордону з використанням різних засобів транспорту, в першу чергу, повітряного, можуть швидко псуватися та ставати відходами. Це призводить до великих непрямих невинуватених втрат води, оскільки як виробництво палива, так і виробництво продуктів харчування вимагають значних обсягів води. Наприклад, для організації харчування туристів необхідно до 5 м³ води на добу за одну особу, що за час 14-денної відпустки перевищує 70 м³! (табл. 1). Таким чином, туризм є домінуючою галуззю у загальному споживанні води у дестинаціях, однак його вплив на місцеві водні ресурси певної території залежить від кліматичних та гідрологічних чинників, сезонності тощо. Для визначення перспектив забезпечення потреб туризму та рекреації у воді постає необхідність оцінки потенціалу місцевих та регіональних водних ресурсів, обліку та аудиту використання вод. За результатами цих оцінок у розрізі основних напрямів туристично-рекреаційного водокористування можна розробити рекомендації для місцевих органів державної влади та приватних компаній, спрямовані на оптимізацію регіональних планів використання водних ресурсів. Незважаючи на те, що облік водних ресурсів та їхнього використання є важливою передумовою збалансованого управління ними, в даний час у багатьох країнах світу практично відсутні або недосконалі національні системи водного кадастру та обліку водокористування.

Таблиця 1

Пересічні показники туристичного водокористування [13, 14]

<i>Напрямок використання води</i>	<i>Літрів води на 1 одного туриста за добу</i>
-----------------------------------	--

<i>Пряме використання</i>	
Санітарно-побутове (ванна, душ, туалет)	84-2000
Рекреаційні та туристичні заняття	10-30
<i>Непряме використання</i>	
Підтримка туристичної інфраструктури	дані відсутні
Паливо	750 (на 1000 км повітряним або сухопутним транспортом)
Біопаливо	2500 на 1 л палива
Їжа	2000-5000
ВСЬОГО	≈ 2000-7500

А там де вони існують оцінка кількісного та якісного впливу туризму на водні ресурси часто є складним завданням, оскільки, порівняно з іншими галузями економіки (сільськогосподарське водопостачання, житлово-комунальне водокористування тощо), відсутній статистичний облік регіонального та національного туристично-рекреаційного водокористування. Проблеми використання води туристами та рекреантами і забруднення ними водних ресурсів становлять особливий інтерес для ряду країн, зокрема в районах, відвідуваних значною кількістю туристів, які потерпають при цьому від дефіциту водних ресурсів. Туризм в Міжнародній стандартній галузевій класифікації всіх видів економічної діяльності (МСГК, Rev.4) як галузь економіки не визначається і розглядається як набір видів діяльності, що здійснюється різними закладами цілого ряду галузей [16]. Для виокремлення туризму та рекреації в самостійні галузі, важливу роль може зіграти розгляд господарюючих суб'єктів, що належать до сфер "розміщення", "громадське харчування", "спортивна діяльність і діяльність з організації дозвілля та розваг" (підрозділи 55, 56, 93 МСГК відповідно). Остання сфера включає підгрупи 9311 (експлуатація спортивних споруд) і 9329 (інша діяльність з організації дозвілля та розваг). Ці підгрупи охоплюють такі види діяльності, як експлуатація ігрових майданчиків і стадіонів, а також плавальних басейнів, полів для гольфу і гірськолижних схилів тощо. Експлуатація і технічне обслуговування об'єктів, необхідних для здійснення такого виду діяльності, можуть вимагати використання значних обсягів водних ресурсів [15].

Згідно статті 25 Водного кодексу України державний облік водокористування здійснюється з метою систематизації даних про забір та використання вод, скидання зворотних вод і забруднюючих речовин, наявність систем оборотного водопостачання і їх потужностей, а також діючих систем очищення стічних вод та їх ефективності [2].

Державний облік водокористування здійснюється шляхом подання водокористувачами звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) відповідно до Порядку ведення державного обліку водокористування [9]. Звіти подаються до Держводагентства за місцем здійснення водокористування. Однак, на жаль, в Україні не всі водокористувачі звітують про використання водних ресурсів. Під час державного обліку водокористування систематизуються дані про водокористувачів, які здійснюють діяльність, пов'язану із забором та/або використанням води, скиданням зворотних (стічних) вод та забруднюючих речовин, та:

- здійснюють забір води із поверхневих і підземних водних об'єктів в обсязі від 20 м³ на добу;
- забирають воду з водогінних мереж чи інших систем водопостачання в тому ж обсязі (пересічно впродовж календарного року) і передають зворотні (стічні) води до систем водовідведення;
- забирають воду для зрошення в обсязі від 20 м³ на добу (пересічно впродовж зрошувального періоду);
- мають сезонний режим роботи та забирають воду в обсязі від 20 м³ на добу (пересічно за період його роботи у межах календарного року);
- мають оборотні системи водопостачання загальною потужністю 1000 м³ на добу і більше незалежно від кількості забраної (отриманої) води;
- використовують воду для виробництва напоїв незалежно від кількості води;
- здійснюють скид (незалежно від об'єму) зворотних (стічних) вод безпосередньо у водні об'єкти та підземні горизонти;

- віднесені до галузі гідроенергетики;
- користуються водними об'єктами для рибогосподарських потреб (крім суден флоту рибної промисловості).

Туристично-рекреаційне водокористування в Україні, згідно ст. 48 Водного кодексу України, відноситься до спеціального [2], тобто передбачає забір води з водних об'єктів (в тому числі і підземних горизонтів) із застосуванням споруд чи технічних пристроїв; використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води і скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами із застосуванням каналів.

Спеціальне водокористування здійснюється юридичними і фізичними особами насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських (у тому числі для цілей аквакультури) та інших державних і громадських потреб. В Україні спеціальне водокористування є платним та здійснюється на підставі дозволу. Однак, згідно ст. 23 Кодексу України про надра [4], землевласники та землекористувачі в межах наданих їм земельних ділянок мають право без спеціальних дозволів і гірничого відведення видобувати для своїх господарських і побутових потреб корисні копалини місцевого значення і торф загальною глибиною розробки до 2 м; підземні води для власних господарсько-побутових потреб; нецентралізованого та централізованого (крім виробництва фасованої питної води) господарсько-питного водопостачання за умови, що продуктивність водозаборів підземних вод не перевищує 300 м³ на добу, та використовувати надра для господарських і побутових потреб. Враховуючи, що підприємства туристичної індустрії та рекреаційної галузі під час здійснення господарської діяльності задовольняють не лише свої власні господарсько-питні потреби, але й надають послуги, пов'язані із задоволенням різноманітних потреб у воді на платній основі своїм клієнтам (наприклад, водопостачання та водовідведення номерного фонду, приготування їжі, наповнення водою басейнів тощо), виникає необхідність віднесення їх до групи таких, що здійснюють спеціальне водокористування.

Дана теза викликає дискусії у спеціалізованій юридичній літературі та детально розкрита, зокрема, у [3].

У ст. 48 Водного кодексу України вказано, які види діяльності не належать до спеціального водокористування [2]:

- пропуск води через гідровузли (крім гідроенергетичних);
- скид води з водних об'єктів відповідно до встановлених для них режимів роботи для підтримання екологічних витрат у річці та з метою запобігання виникненню гідродинамічних аварій;
- подача (перекачування) води водокористувачам у маловодні регіони;
- усунення шкідливої дії вод (підтоплення, засолення, заболочення);
- використання підземних вод для вилучення корисних компонентів;
- вилучення води з надр разом з видобуванням корисних копалин;
- виконання розчистки русел річок, каналів і дна водойм, будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт;
- видобування корисних копалин (крім підземних вод) і водних рослин;
- прокладання трубопроводів і кабелів;
- проведення бурових, геологорозвідувальних робіт;
- забір та/або використання води в об'ємі до 5 кубічних метрів на добу, крім тієї, що використовується для виробництва (входить до складу) напоїв та фасованої питної води;
- інші роботи, які виконуються без забору води та скидання зворотних вод.

Джерела статистичної інформації про туристично-рекреаційне водокористування зазвичай забезпечують повне охоплення усіх водокористувачів. Однак при встановленні певних мінімальних порогових значень забору чи використання води, які не обліковуються і про які не треба звітувати або які не потребують отримання ліцензії, може

скластися ситуація, коли багато господарюючих суб'єктів, що здійснюють водокористування, будуть свідомо здійснювати забір води на межі граничної норми, щодо якої вимагається дозвіл, і, як наслідок, не будуть включені у звіти. В Україні, зокрема, такі мінімальні порогові значення встановлені для визначення категорії спеціального водокористування на рівні 5 м³/добу і більше, а також для подачі звітів про водокористування – на рівні 20 м³/добу і більше. Очевидно, що цю прогалину варто юридично заповнити. До основних проблем обліку туристично-рекреаційного водокористування як в Україні, так і закордоном, можна віднести [15]:

1. Наявність великої кількості відомчих баз даних про водні ресурси та їхнє використання, що знаходяться під управлінням різних установ. Це ускладнює збирання даних, пов'язаних з водними ресурсами, особливо у випадку децентралізації функцій управління водними ресурсами і їх передачі регіональним водоохоронним органам чи органам місцевого самоврядування. Виникає ризик, що дані, отримані з таких установ, можуть бути суперечливими і непорівнюваними внаслідок відмінностей у термінах і визначеннях чи з інших причин. Наприклад, деякі установи можуть включати в свою звітність тільки інформацію про забір води з метою споживання і не враховувати забір води для цілей охолодження або виробництва гідроелектроенергії. Крім того, цілком звичайною практикою для державних органів є використання декількох ідентифікаторів для однієї і тієї ж одиниці, а також декількох систем звітності та комп'ютерних баз даних, що може зробити підбір і зіставлення даних вельми складним і затратним за часом заходом.

2. Ризик похибки обліку внаслідок умисного подання неправдивих відомостей.

Оскільки значна частина даних збирається в регуляторних цілях, у багатьох господарюючих суб'єктів можуть виникнути мотиви для спотворення своєї звітності (наприклад, для приховування порушень нормативно-правових актів, уникнення сплати збору за спеціальне водокористування тощо). Умисне подання неправдивої інформації може призвести до похибок, наприклад недооцінки обсягів забору води, скидання забруднюючих речовин чи скидів зворотних вод тощо.

3. Неможливість контролю або перевірки достовірності даних.

Адміністративні установи повинні здійснювати перевірку даних, що збираються, на предмет їх точності, особливо, якщо їх метою є забезпечення дотримання нормативно-правової бази. Однак методи такої перевірки точності даних можуть відрізнятися від статистичної перевірки, оскільки метою адміністративної перевірки є виявлення порушень норм і правил або збір платежів згідно виданих дозволів. Наприклад, перевіряється, що дані не перевищують певне порогове значення, і не перевіряється їх узгодженість за часом, в рамках звітних одиниць і між ними. Перевірка даних повинна гарантувати їх достовірність, що елементи даних належним чином класифіковані, в них використані правильні одиниці вимірювання, сумарні значення збігаються зі складовими частинами і дані узгоджені внутрішньо і з іншими наявними даними.

4. Можливі обмеження доступу до даних про туристично-рекреаційне водокористування.

Доступ до даних може бути обмежений відповідно до нормативно-правової бази. Зазвичай потрібно мати доступ до даних мікрорівня для перевірки їх якості і, при необхідності, для повторного агрегування. Для отримання доступу до даних мікрорівня національні статистичні управління та інші організації, що здійснюють статистичний облік використання водних ресурсів, повинні надати адміністративним установам гарантії конфіденційності і безпеки даних.

Висновки. Туристично-рекреаційне водокористування – важливий сучасний напрям використання водних ресурсів, який за ступенем впливу на гідросферу у багатьох туристичних та рекреаційних центрах стає домінуючим. Зростаючі потоки туристів і рекреантів та намагання максимально задовольнити їхні потреби у воді призводять до різкого загострення водогосподарсько-екологічних проблем. За особливостями впливу на водні ресурси та їхні джерела варто розрізняти туристично-рекреаційне водокористування та користування водними об'єктами. Туристично-рекреаційне водокористування в Україні

відноситься до спеціального при умові використання господарюючим суб'єктом більше 5 м³ води на добу. Державному обліку туристично-рекреаційного водокористування підлягає діяльність із залучення 20 м³ і більше води на добу. Значна кількість водокористувачів, що належать до галузі туризму та рекреації, можуть знаходитися "в тіні", уникаючи сплати зборів за спеціальне водокористування та не подаючи звітів про водокористування до державних спеціалізованих органів, користуючись недосконалістю системи обліку, що потребує подальшого законодавчого регулювання.

Список використаних джерел

1. Андреева И.В. Рекреационное водопользование: историография и стратегия изучения. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/rekreatsionnoe-vodopolzovanie-istoriografiya-i-strategiya-izucheniya>.
2. Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 1995. №24. ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-vr/page3>.
3. Єфімов О. Необхідність сплати рентної плати за спецводокористування в готельному бізнесі. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/other/38054>.
4. Кодекс України про надра // Відомості Верховної Ради України, 1994, № 36, ст.340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-vr>.
5. Ланцова И.В. Рекреационное водопользование как фактор формирования качества вод // Вода: химия и экология. 2009. №2. С.1-6. URL: <https://rucont.ru/efd/541917>.
6. Менеджмент туристичної індустрії: підручник у 3-х частинах / Руденко В.П., Вацеба В.Я., Підгірна В.Н. та ін. Чернівці: Чернівець. Нац. Ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. 504 с.
7. Музиченко О.С., Лавринюк З.В. Екологічний стан та використання рекреаційних ресурсів озер Велимче та Сомине Волинської області // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Екологія. 2016. Вип. 15. С. 67-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhNU_2016_15_11.
8. Новицька С. Врахування оцінки якості води при використанні водних ресурсів Тернопільської області в рекреаційній галузі // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. 2017. № 1. С. 124-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2017_1_19.
9. Порядок ведення державного обліку водокористування: затв. наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 16.03.2015 №78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#n13>.
10. Уварова Г.Ш. Рекреаційне використання Десни // Географія та туризм. 2012. Вип. 22. С. 140-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2012_22_22.
11. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с. URL: http://tourlib.net/books_ukr/fomenko.htm.
12. Цепенда М.В., Цепенда М.М. Водноресурсний менеджмент : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 240 с.
13. Gössling S., Peeters P., Hall M. (2012), Tourism and Water Use: Supply, Demand and Security – An International Review. Tourism Management 33.
14. Gössling, S. (2013), Tourism and water: Interrelationships and management. Global Water Forum. URL: <http://www.globalwaterforum.org/2013/07/16/tourism-and-water-interrelationships-and-management/>.
15. International Recommendations for Water Statistics. United Nations, New York (2012). URL: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/irws_ru.pdf.
16. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev. 4 (2008). URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf.
17. Kline, Jeffrey D. (2001), Tourism and natural resource management: a general overview of research and issues. Gen. Tech. Rep. PNW-GTR-506. Portland, OR: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station. 19 p. URL: https://www.fs.fed.us/pnw/pubs/pnw_gtr506.pdf.

Список использованных источников:

1. Андреева И.В. Рекреационное водопользование: историография и стратегия изучения. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/rekreatsionnoe-vodopolzovanie-istoriografiya-i-strategiya-izucheniya>.
2. Водный кодекс Украины // Ведомости Верховной Рады Украины, 1995 №24. ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-vr/page3>.
3. Ефимов А. Необходимость уплаты рентной платы за спецводопользование в гостиничном бизнесе. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/other/38054>.
4. Кодекс Украины о недрах // Ведомости Верховной Рады Украины, 1994, № 36, ст.340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-vr>.
5. Ланцова И.В. Рекреационное водопользование как фактор формирования качества вод // Вода: химия и экология. 2009. №2. С.1-6. URL: <https://rucont.ru/efd/541917>.
6. Менеджмент туристической индустрии: учебник в 3-х частях / Руденко В.П., Вацеба В.Я., Пидгірна В.Н. и др. Черновцы: Черновиц. Нац. Ун-т им. Ю. Федьковича, 2019. 504 с.
7. Музыченко А.С., Лавринюк З.В. Экологическое состояние и использование рекреационных ресурсов озер Велимче и Сомине Волинской области // Вестник Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина. Серия: Экология. 2016. Вип. 15. С. 67-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhNU_2016_15_11.
8. Новицкая С. Учет оценки качества воды при использовании водных ресурсов Тернопольской области в рекреационной отрасли // Научные записки Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка. Серия: География. 2017. № 1. С. 124-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2017_1_19.
9. Порядок ведения государственного учета водопользования: утв. приказом Министерства экологии и природных ресурсов Украины 16.03.2015 №78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#n13>.

10. Уварова Г.Ш. Рекреационное использование Десны // География и туризм. 2012. Вып. 22. С. 140-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2012_22_22.
11. Фоменко Н.В. Рекреационные ресурсы и курортология. К. : Центр учебной литературы, 2007. 312 с. URL: http://tourlib.net/books_ukr/fomenko.htm.
12. Цепенда М.В., Цепенда М.М. Водноресурсный менеджмент: учеб. пособие. Черновцы Черновицкий нац. ун-т, 2016. 240 с.
13. Gössling S., Peeters P., Hall M. (2012), Tourism and Water Use: Supply, Demand and Security – An International Review. Tourism Management 33.
14. Gössling, S. (2013), Tourism and water: Interrelationships and management. Global Water Forum. URL: <http://www.globalwaterforum.org/2013/07/16/tourism-and-water-interrelationships-and-management/>.
15. International Recommendations for Water Statistics. United Nations, New York (2012). URL: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/irws_ru.pdf.
16. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev. 4 (2008). URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf.
17. Kline, Jeffrey D. (2001), Tourism and natural resource management: a general overview of research and issues. Gen. Tech. Rep. PNW-GTR-506. Portland, OR: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station. 19 p. URL: https://www.fs.fed.us/pnw/pubs/pnw_gtr506.pdf.

References:

1. Andreeva I.V. Rekreatsionnoe vodopol'zovanie: istoriografiya i strategiya izucheniya. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/rekreatsionnoe-vodopolzovanie-istoriografiya-i-strategiya-izucheniya>.
2. The Water Code of Ukraine // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1995. №24. cl.189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вп/page3>.
3. Yefimov O. Neobkhidnist' splaty rentnoi platy za spetsvodokorystuvannya v hotelnomu biznesi. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/other/38054>.
4. The Code of Ukraine on Subsoil // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1994, № 36, cl.340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вп>.
5. Lantsova I.V. Rekreatsionnoe vodopolzovanie kak faktor formirovaniya kachestva vod // Water: chemistry and ecology. 2009. №2. p.1-6. URL: <https://rucont.ru/efd/541917>.
6. Management of the tourism industry: pidruchnyk u 3-kh chastynakh / Rudenko V.P., Vatsaba V.Ia., Pidhirna V.N. ta in. Chernivtsi: Chernivets. Nats. Un-t im. Yu.Fedkovycha, 2019. 504 p.
7. Muzychenko O.S., Lavryniuk Z.V. Ekologichni stan ta vykorystannya rekreatsiynykh resursiv ozer Velymche ta Somyne Volynskoi oblasti // Bulletin of the V.Karazin Kharkiv National University. Series: Ecology. 2016. Vyp. 15. p. 67-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhNU_2016_15_11.
8. Novytska S. Vrakhuвання отсинкы yakosti vody pry vykorystanni vodnykh resursiv Ternopil'skoi oblasti v rekreatsiinii haluzi // Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Geography. 2017. № 1. p. 124-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2017_1_19.
9. The procedure of conducting state accounting of water use: zatv. nakazom Ministerstva ekologii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy 16.03.2015 №78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#n13>.
10. Uvarova H.Sh. Rekreatsiine vykorystannya Desny // Geography and tourism. 2012. Vyp. 22. p. 140-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2012_22_22.
11. Fomenko N.V. Recreational resources and balneology. K.: Tsentru navchalnoi literatury, 2007. 312 p. URL: http://tourlib.net/books_ukr/fomenko.htm.
12. Tsependa M.V., Tsependa M.M. Water Resources Management: navch. posibnyk. Chernivtsi : Chernivetskyi nats. un-t, 2016. 240 c.
13. Gössling S., Peeters P., Hall M. (2012), Tourism and Water Use: Supply, Demand and Security – An International Review. Tourism Management 33.
14. Gössling, S. (2013), Tourism and water: Interrelationships and management. Global Water Forum. URL: <http://www.globalwaterforum.org/2013/07/16/tourism-and-water-interrelationships-and-management/>.
15. International Recommendations for Water Statistics. United Nations, New York (2012). URL: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/irws_ru.pdf.
16. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev. 4 (2008). URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf.
- Kline, Jeffrey D. (2001), Tourism and natural resource management: a general overview of research and issues. Gen. Tech. Rep. PNW-GTR-506. Portland, OR: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station. 19 p. URL: https://www.fs.fed.us/pnw/pubs/pnw_gtr506.pdf.

Надійшла до редколегії 17.09.19